

Meklējiet rakstos!

Misiņa bibliotēkai
un Kārlim Eglem

130

MEKLĒJIET RAKSTOS! Misiņa bibliotēkai un Kārlim Eglem 130

Rakstu krājums izdots ar Latvijas Universitātes Humanitāro zinātņu padomes 2018. gada 16. maija lēmumu, protokols Nr. 7.

Rakstu krājumā izmantoti zinātnisko konferenču materiāli:

Starptautiskā zinātniskā konference, veltīta Misiņa bibliotēkas 130. gadskārtai: "Meklējiet rakstos!" 2015. gada 18. septembrī;

Starptautiskā zinātniskā konference, veltīta Kārļa Egles 130. dzimšanas dienai: "... ja Tu vari priecāties par darbu, kas Tev sagādā gandarījumu, tad tā ir Tava paradīze..." 2017. gada 15. septembrī.

Sastādītāja un zinātniskā redaktore: *Dr. phil.* Ineta Kivle

Zinātniskie recenzenti: *Dr. philol.* Ināra Klekere
Dr. philol. Pauls Daija
Dr. phil. Aija Priedīte-Kleinhofa

Literārais redaktors: Oskars Lapsiņš

Tulkotāja uz angļu valodu: Edīte Muižniece

Angļu valodas redaktore: Andra Damberga

Maketētāja: Andra Liepiņa

Dizains: Aivars Plotka

Fotogrāfijas un attēli no LU Akadēmiskās bibliotēkas, Latvijas Valsts vēstures arhīva, Latvijas Arhitektūras muzeja, J. Jaunzema ģimenes kolekcijas

- © Latvijas Universitāte, Latvijas Universitātes Akadēmiskā bibliotēka, 2018
- © Autori: Vita Aišpure, Jana Dreimane, Ina Druvieta, Linda Eltermane, Silvestrs Gaižūns, Dagnija Ivbule, Gunta Jaunmuktāne, Ineta Kivle, Venta Kocere, Valdis Mazulis, Monika Mihališina, Ieva Mīlgrāve, Inese Sirica, Anna Strode, Jouko Talonens, Viesturs Zanders, 2018
- © Fotogrāfijas un attēli – autortiesību atbildība rakstu autoriem: Jana Dreimane, Linda Eltermane, Dagnija Ivbule, Gunta Jaunmuktāne, Venta Kocere, Valdis Mazulis, Monika Mihališina, Inese Sirica, Anna Strode, Viesturs Zanders, 2018
- © Dizains: Aivars Plotka, 2018

Saturs

Ina Druviete Priekšvārds	7
MISIŅA BIBLIOTĒKA UN GRĀMATNIECĪBA	11
Gunta Jaunmuktāne Misiņa bibliotēka laiku lokos	13
Gunta Jaunmuktāne Misiņa bibliotēkas rokrakstu fonds: “.. rokraksti nav tikai dokumenti vien ..”	31
Vita Aišpure Misiņa bibliotēka Latvijas Valsts arhīva materiālos	45
Dagnija Ivbule Grāmatniecība un bibliogrāfija Latvijā 20. un 21. gadsimtā: nozīmīgākie sasniegumi	59
Valdis Mazulis Misiņa bibliotēkas digitālās kolekcijas	91
KĀRLIS EGLE: PERSONĪBA UN DARBS	113
Venta Kocere Kārļa Egles devums latviešu un ukraiņu literāro sakaru izpētē	115
Dagnija Ivbule Bibliogrāfija – autora devuma sabiedriska prezentācija	123
Viesturs Zanders Latviešu grāmatniecības lappuses Kārļa Egles dienu piezīmēs	135
Jana Dreimane Diplomētā bibliotekāre Maija Redliha: ieskats viņas dzīves lappusēs	145
Inese Sirica Jānis Jaunzems, Kārlis Egle un Druvienas vecās skolas muzejs	157

BIBLIOTĒKAS KRĀJUMS – NERIMSTOŠS PĒTNIECĪBAS LAUKS	171
Ineta Kivle Kārļa Egles “Atziņas”: autobiogrāfijas hermeneitiskais horizonts	173
Ieva Milgrāve Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas krājuma avoti – rokdarbu un mājturības vēsturiskās attīstības izpētes pamats	183
Linda Eltermane Kārļa Egles un Rūdolfa Egles arhīvu literārie materiāli: Mihaila Ļermontova recepcija latviešu kultūrā	205
Monika Mihališina Latviešu un poļu kultūras kontakti Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas materiālos	213
Silvestrs Gaižūns Dante Aligiēri un lietuviešu literatūra	223
Silvestrs Gaižūns Rabindranats Tagore un Lietuva	231
Anna Strode 17. gadsimta Rīgā iespiesto latīņu akadēmisko tekstu raksturierzīmes	237
Jouko Talonens Misiņa bibliotēka no somu baznīcas vēsturnieka skatpunkta	251
Ineta Kivle <i>Summary. Search in Texts! Misiņš Library, Kārlis Egle 130</i>	253
<i>Annotations</i>	289
<i>Autori</i>	307
<i>Personu rādītājs</i>	310

Gunta Jaunmuktāne

Misiņa bibliotēka laiku lokos

“Prasat, ar ko tad viņš ir apmierināts? Ne ar ko, jo visur tak saskatāmi tādi vai citādi cilvēcīgi trūkumi. Viņa dabā šī dziņa pēc pilnības, pēc pareizības līdz vissīkākākiem sīkumiem, ir tomēr viena no tām pozitīvām rosinātājām īpašībām, par kuru mēs varam tikai priecāties. Tā nav ļāvusi viņam palikt pusceļā, ir sargājusi no paviršības, kuru viņš necieš, mudinājusi sakrāt vispilnīgāko latvisko bibliotēku, sastādīt vispamatīgāko grāmatu rādītāju,”¹ tā par grāmatu vācēju, krājēju, grāmatsējēju, grāmatu tirgotāju, izdevēju, literatūras pētnieku, Misiņa bibliotēkas dibinātāju, bibliotekāru un latviešu zinātniskās bibliogrāfijas pamatlicēju Jāni Misiņu (sk. 1. att.) 1925. gadā rakstīja literatūrvēsturnieks Kārlis Egle (1887–1974).

Vecākajai un pilnīgākajai latviešu grāmatu krātuvei gadu gaitā mainījušies nosaukumi:

- Jāņa Misiņa bibliotēka, 1885–1925;
- Rīgas pilsētas Misiņa bibliotēka, 1925–1946;
- Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Jāņa Misiņa bibliotēka, 1946–1954;
- Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas Fundamentālās bibliotēkas J. Misiņa Latviešu literatūras nodaļa, 1954–1992;
- Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēka, no 1992. gada līdz 2009. gada 30. septembrim;
- Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēka, kopš 2009. gada 1. oktobra.

Tomēr laika ritumā nav mainījusies tās misija – nodrošināt latviešu nacionālās kultūras, mākslas, valodas, literatūras, folkloras, tradīciju un zinātnes saglabāšanu, veidojot krājumu atbilstoši vēsturiskās, 1885. gadā dibinātās Misiņa bibliotēkas pamatmērķim – komplektēt visus:

- Latvijā izdotos iespieddarbus jebkurā valodā;
- iespieddarbus, kas uzrakstīti latviešu valodā un izdoti jebkurā pasaules vietā;
- iespieddarbus, kas uzrakstīti par Latviju un latviešiem jebkurā valodā un izdoti jebkurā pasaules vietā, arī latviešu autoru darbu tulkojumus svešvalodās.

“Vecais Misiņš savā mūžā ir krājis un krāj grāmatu pie grāmatas, un gan jau katra no tām noderēs savā reizē tiem, kas “meklē rakstos”;² tā Misiņa paveikto darbu rezumēja rakstnieks Kārlis Dziļleja (1891–1963). “Kam, kādai vajadzībai? Gan jau nākamībā viss noderēs.”³

Un nākamībā viss noder, pat ļoti noder. Bez Misiņa bibliotēkas grāmatu krātuves, bez nenovērtējamā nacionālo kultūrvērtību krājuma grūti iedomāties Latvijas zinātnes un kultūras darbu. Izmantojot unikālo fondu, izstrādāti daudzi kapitāli pētījumi vēsturē, literatūrzinātnē, valodniecībā, ekonomikā, filozofijā, mākslas un citās zinātnēs, sagatavoti gan latviešu literatūras, gan Latvijas vēstures akadēmiskie izdevumi, radušies daudzi zinātniskie pētījumi, izstrādātas disertācijas, sarakstītas neskaitāmas publikācijas presē, iegūtas visdažādākās izziņas. Arī skolēnu un studentu zinātniskie darbi, referāti, bakalaura un maģistra darbi bieži vien tapuši, pateicoties Misiņa bibliotēkas materiāliem. Zīmētais uzraksts ar aicinājumu “Meklējiet rakstos!” vienmēr atrodas pie sienas bibliotēkas visredzamākajā vietā un uzmundrina apmeklētājus.

No publiskās bibliotēkas Krācēs Misiņa bibliotēka izaugusi par pirmo latviešu zinātnisko bibliotēku, kurā radoši strādājuši un kuru par savām otrajām mājām saukuši ļoti daudzi rakstnieki, dzejnieki, mākslinieki, zinātnieki un kultūras darbinieki ne tikai no Latvijas, bet arī no Lietuvas, Igaunijas, Vācijas, Polijas, Somijas, Zviedrijas, Krievijas, Lielbritānijas, Austrālijas, ASV un citām valstīm.

Vai ir daudz bibliotēku un to dibinātāju, kuriem rakstīti slavinājumi? Jānim Misiņam un Misiņa bibliotēkai ar veltījuma ierakstiem dāvinātas apmēram 800 grāmatas. Visbiežāk lietotie veltījumi Jānim Misiņam: “Mūsu gaismaspils sargam” (Aspazija, 1920), “Kultūras nesējam Misiņa kungam” (Aspazija, 1923), “Latviešu literatūras krājējam, kārtotājam un sargam” (Teodors Zeiferts, 1925), “Latvju literatūras mecenātam, mūsu cēlākajam bibliogrāfam, augsti cienītam Misiņa tēvam” (stenogrāfs Jānis Roze, 1924), “Grāmatniecības krīvam Misiņtēvam” (Valts Grēviņš, 1944) u. c.

Neskaitāmas grāmatas un raksti tapuši tieši Misiņa bibliotēkā, izmantojot ne tikai tās bagātīgo materiālu krājumu, bet arī baudot īpašo gaisotni, tāpēc savos veltījuma ierakstos rakstnieki un pētnieki lieto daudz jauku apzīmējumu bibliotēkai un tās darbiniekiem, piemēram: “Šai svētnīcā allaž esmu ienācis ar lielu godbijību un cieņu un viņu atstājis garā bagātāks” (Āronu Matīss, 1924), “Misiņa bibliotēkai saglabāt latviešu kultūru Eiropas nākotnei” (Velta Rūķe-Draviņa, 1988), “Zināšanu avotam – Misiņa bibliotēkai” (Ilgonis Bērsons, 1991), “Misiņa – zelta bibliotēkai” (Māra Zālīte, 1997), “Misiņa bibliotēkai, bez kuras nekas nav iesākams” (Jānis Liepiņš, 1999), “Misiņa bibliotēkai – iedvesmas bibliotēkai” (Arturs Heniņš, 2005), “Grāmatu zelta

graudu krātuvei Misiņa bibliotēkai” (Andris Caune, 2007) un daudzi citi. Kur vēl skaistāki vārdi un precīzāks vērtējums kā literatūrzinātnieka Ilgoņa Bērsona (1931) tālajā 1965. gadā rakstītais: “Misiņa nodaļa ir daudzu literātu otrās mājas.” Kā visu veltījuma ierakstu apkopojums minams rakstnieka Zigmunda Skujiņa (1926) ieraksts: “Parastam mirstīgam laime ir tad, ja pēc nāves viņš nonāk paradīzē un nevis ellē. Latviešu rakstnieks var būt laimīgs jau dzīves laikā, ja viņa darbi glabājas Misiņa bibliotēkā.” (1994) Vai vēl kādam latviešu kultūras darbiniekam un kultūras iestādei ir parādīta tik liela cieņa un mīlestība?

Jānis Misiņš bija viens no pirmajiem, kas mācīja milēt, cienīt un godāt latviešu grāmatu, latviešu rakstīto un drukāto vārdu un uztvert to kā lielu, paliekošu kultūras vērtību, kas droši var pastāvēt līdzās citu tautu garīgajām bagātībām. Viņš ticēja latviešu tautas kultūras nākamībai. Misiņa ieguldījumu pamatoti var salīdzināt ar lielo folkloristu Krišjāņa Barona (1835–1923) un Anša Lerha-Puškaiša (1859–1903) devumu. Tikai jāņem vērā: gan tautasdziesmas, gan pasakas un teikas palīdzēja vākt visa sabiedrība, bet savu grāmatu krājumu Misiņš sarūpēja viens pats saviem spēkiem un par saviem līdzekļiem.

Jāņa Misiņa dzīve un darbība, Misiņa bibliotēkas attīstība atspoguļota vairākās grāmatās, piemēram, “Rīgas pilsētas Misiņa bibliotēka. 1885–1935”⁴, “Jānis Misiņš. Izlase”⁵, “Jānis Misiņš un viņa bibliotēka”⁶, “Grāmatas un grāmatnieki”⁷, “Svēts mantojums Rīgai”⁸, un ļoti daudzos rakstos.

Misiņš jau kopš agras bērnības ne tikai vāca un krāja grāmatas, bet arī labprāt tās deva lasīt citiem. Jau 1880. gadā savu grāmatu krājumu viņš padarīja par atklātu bibliotēku apkārtnes iedzīvotājiem.

Šajā ziņā Misiņa paraugs bija Tirzas pagastskolas skolotājs, rakstnieces Tīrzmaliertes (1876–1942) tēvs Andrievs Dzelzkalns (1840–1926), kurš “pirmais mēģināja Tīrzā ierīkot bibliotēku. Tā pastāvēja bez oficiālās atļaujas. Kāds pulciņš interesentu maksāja rubli gadā, Dzelzkalns apgādāja par šo naudu grāmatas un deva lasīšanai. Viņa bibliotēkā bija kāds simts grāmatu”⁹

Vēlāk Dzelzkalns savu krājumu atdeva Misiņam ar noteikumu, ka viņš ņems no katra lasītāja 30 kapeikas gada maksu. Apvienotais grāmatu krājums atradās Tirzas pagastskolā. Grāmatu izsniegšana notika svētdienās, reizēm darbdienās vēl vakaros. Tika izveidota arī lasītāju reģistrācijas burtnīca¹⁰, kurā ierakstīja, kad, kam, kas un reizēm arī uz cik ilgu laiku izsniegts.

1880. gada 15. oktobrī laikrakstā “Balss” publicēja Krišjāņa Valdemāra rakstu “Grāmatu krātuves kā tautas gara modinātājas”, kurā bija uzsvērts, ka “īpašas grāmatu krātuves (bibliotēkas) mūsu laikos (..) ir it ļoti vajadzīgas, un jo vairāk tādas krātuves ir ietaisītas, jo labāki tās izpilda savu dižano uzdevumu, tautas garu atsvabināt un attīstīt”¹¹

Šis raksts ļoti sasaucās ar Misiņa paša pārliecību un bija izšķirošais pamudinājums, lai apzinātos, kas ir viņa īstais dzīves aicinājums. Lai gūtu atbildes uz dažādiem ar bibliotēku saistītiem jautājumiem, Misiņš sāka saraksti ar K. Valdemāru.¹² Valdemārs uzmodinošās vēstulēs ne tikai deva praktiskus padomus, bet arī par brīvu atsūtīja vairākas savas grāmatas. Viņš arī norādīja: lai varētu ierīkot atklātu lasāmu bibliotēku, vajadzīga administratīvo iestāžu atļauja.

1885. gads bija ļoti nozīmīgs Jāņa Misiņa dzīvē. Šajā gadā viņš kļuva par pilntiesīgu Krāču saimnieku (sk. 5. att.), apprecējās ar Annu Jaunzemi (1865–1928) un, galvenais, pēc vairākkārtējas lūgumu rakstīšanas beidzot 7. septembrī (pēc vecā stila), 19. septembrī (pēc jaunā stila) saņēma gubernatora atļauju (Nr. 11 363) atvērt bibliotēku:

“No Vidzemes gubernatora uz lūgumu tā pie Tirzas valsts, Valkas apriņķī pierakstīta zemnieka Jān Misiņ, caur šo tiek zināms darīts, ka viņam tiek atļauts atklāt Tirzas muižā lasāmu bibliotēku, ar to nepārgrozāmu nosacījumu, ka lai viņš pats būtu par atbilstošo personu tai, un neatdotu šās atbildības citai personai bez gubernas pārvaldes atļaujas, un ka atļauja grāmatu tirgotavas atklāšanai kopā ar šo bibliotēku seko no Vidzemes gubernas pārvaldes.”¹³

Tātad Misiņa bibliotēka ir dibināta 1885. gada 19. septembrī. Jāņa Misiņa krājumā ap šo laiku, spriežot pēc ierakstiem paša sastādītajā “Rādītājā par Krāces J. Misiņa Grāmatu krātuvi”¹⁴, ir 782 dažāda satura grāmatas 500 sējumos (kopsējumos). Tiesa, pirmās divas ailītes atstātas tukšas¹⁵, jo Misiņš ar pirmo kārtas numuru gribēja ierakstīt Ernsta Glikas (*Glück*; 1652–1705) tulkotās Bībeles pirmizdevumu (1685–1694) un 1586. gadā iespiesto luterāņu katķismu, ko tajā laikā savā īpašumā vēl nebija dabūjis. Vēlāk, kad pirmo Biblii Misiņš ieguva, to reģistrēja ar 1. inventāra numuru (izņēmuma kārtā arī elektroniskajā katalogā tā ievadīta ar pirmo numuru).

Pēc satura grāmatas vairāk bija zinātniska rakstura, nevis domātas vienkāršai izklaidei. Protams, vispirms tas liecina par paša Misiņa literāro gaumi un interesēm. Atrodami jau toreiz diezgan reti izdevumi, piemēram, Gotharda Frīdriha Stendera (*Stender*; 1714–1796) “Augstas Gudrības Grāmata” (1796), “Lettische Grammatik” (1783), “Lettisches Lexikon” (1789), Garlība Merķeļa (*Merkel*; 1769–1850) grāmatas, “Latviešu Avīžu” iesējumi u. c.

Lai papildinātu un uzturētu bibliotēku, vajadzēja līdzekļus, tāpēc 1892. gadā Misiņš ar visu bibliotēku un sietuvi no Krācēm (sk. 4. att.) pārcēlās uz rosīgo Lejasciemu. Tolaik Lejasciems bija draudzes centrs un plaukstošs amatniecības, tirdzniecības un satiksmes centrs, kurā darbojās vairāki rūpniecības uzņēmumi un dažādas biedrības.

Pateicoties sava labvēļa Valkas II iecirkņa zemnieku lietu komisāra Jūlija Kalēja-Kuzņecova (1843–1905) palīdzībai, jaunais censonis dabūja

grāmatu tirgotavas koncesiju. Vēlāk atmiņās Misiņš rakstīja, ka īstajā laikā atvēris veikalu, jo Vidzemes konsistorija tolaik likusi iespīest jaunas dziesmu grāmatas. Viņš ņēma Rīgā tieši no spiestuves grāmatas loksnes, pats iesēja un pārdeva gan savā veikalā, gan izvadāja tās pa gadatirgiem, tā gūdam labu peļņu. Turklāt tas bija rusifikācijas laikmeta sākums, kad vajadzēja apgādāt skolas ar jaunām mācību grāmatām, sienas kartēm un citiem mācību līdzekļiem. Arī šos izdevumus viņš ņēma no spiestuvēm neiesietus, pats iesēja grāmatas, pats uz audekla vilka kartes. Vislabākā peļņa tomēr radās, apgādājot pagasta valdes un tiesas ar kancelejas grāmatām, formulāru veidlapām, aktu vākiem utt.

Kad 1896. gadā Krievijas tronī uzkāpa jaunais ķeizars Nikolajs II (1868–1918), visām iestādēm vajadzēja jaunā ķeizara ģimenes. Vidzemes gubernators ar apkārtrakstu bija noteicis, ka ģimenes pērkamas Rīgā. Bet Misiņa labvēlis Kalējs-Kuzņecovs sava iecirkņa iestādēm ieteica Nikolaja ģimenes iegādāties Lejasciemā. “Ģimenes es saņēmu tieši no Pēterpils, zeltītos rāmjus izgatavoju pats. Pie Neldnera [Rīgā] ierāmēta ģimene maksāja 12 rubļus, es pārdevu par 10 rubļiem, un ir tad vairāk kā puse man atlika tīras peļņas.”¹⁶

Pēc neveiksmīga mēģinājuma apmesties Cēsīs 1906. gada pavasarī Misiņš no Lejasciema pārcēlās uz Rīgu. Šajā laikā grāmatu krājums jau pārsniedza 5000 sējumu. Daļu grāmatu viņš novietoja jaunuzceltajā Krāču mājā, daļu atveda uz Rīgu, kur Kārļa ielā 27 (tagad 13. janvāra iela) izvietoja gan bibliotēku, gan iekārtoja grāmattirgotavu un sietuvi. Nelielais namiņš piedēvēja Svētā Jura hospitālim. Pirmajā gadā Misiņš bija spiests lūgt pazemināt īri, jo pretējā gadījumā veikals būšot jāslēdz. Lūgumu ievēroja un uz vienu gadu samazināja īres maksu par 100 rubļiem.¹⁷

Grāmatu veikalu Misiņš iekārtoja, nopērkot Kalniņa un Deičmaņa likvidētā uzņēmuma grāmatas. Vēlāk, ap 1908. gadu, radās izdevība no kāda bankrotējuša tirgotāja un izdevēja atpirkt nelielu veikaliņu Torņakalnā, Jelgavas ielā 56a, un iekārtot “filiāli”. Tomēr Misiņš saprata, ka ar grāmatu tirdzniecību Rīgā peļņu negūs, “drošākais pamats bija un palika sietuve”.¹⁸ Neraugoties uz grūtībām, viņš turpināja visu brīvo naudu un laiku ieguldīt savā grāmatu krātuvē, cenzdami to papildināt.

Pirmais pasaules karš izjauca iecerēto, un 1915. gadā bija jāslēdz grāmatveikals un sietuve. Radās problēmas ar bibliotēkas nosargāšanu. Vairākās avīzēs¹⁹ parādījās raksti ar aicinājumu ziedot līdzekļus Misiņa bibliotēkas glābšanai. Tomēr labā griba tikai sagādāja Misiņam nepatikšanas, un viņš bija spiests publicēt paziņojumu²⁰, kurā norādīja, ka sakrātā bibliotēka ir viņa personīgais īpašums, par kura turpmāko likteni arī pašam jā rūpējas, tāpēc ar pateicību atraida katru pabalstu. Daļa bibliotēkas grāmatu, iesaiņotas kastēs,

tika nogādātas Svētā Jura hospitāļa pagraba telpās. Taču arī tas nebija droši, tāpēc vienu brīdi Misiņš apsvēra rakstnieka Linarda Laicena (1883–1937)²¹, kurš tobrīd darbojās Maskavas Latviešu bēgļu apgādāšanas Centrālkomitejā par Kultūras biroja Arhīvu nodaļas vadītāju, ierosinājumu evakuēt bibliotēku uz Maskavu. Tomēr pēc šaubām un dažādiem minējumiem Jānis Misiņš palika Rīgā un savu bibliotēku ne tikai nosargāja, bet arī kvalitatīvi un kvantitatīvi papildināja.

1919. gada sākumā Misiņš ar bibliotēku pārcēlās uz Skolas ielu 25, kur noīrēja divus dzīvokļus. Vienā dzīvoja pats, otrā iekārtoja bibliotēku. Vēlāk radās iespēja papildus izīrēt pagraba dzīvokli. Uz Rīgu pārveda arī grāmatas no Krācēm. Tomēr daļa grāmatu vēl atradās Izglītības ministrijas un Valsts statistikas pārvaldes telpās. Skolas ielā 25 bibliotēka atradās līdz pat 1927. gadam. Lasītāju skaits, kaut arī apkalpošana notika tikai brīvajā laikā no rītiem un vakaros, strauji pieauga. Šajā periodā labs palīgs bibliotēkas kārtošānā un bibliogrāfiskajā darbā bija dzejnieks Pēteris Ērmanis (1893–1969).

Bibliotēkas uzturēšana un papildināšana prasīja lielus līdzekļus, ko, protams, viens cilvēks nespēja sarūpēt. Palīdzība nāca gan no Rīgas skolotāju grupas, gan Kultūras fonda. Pēc Kārļa Egles ierosinājuma Kultūras fonds 1923./1924. budžeta gadā piešķīra 2000 latu bibliotēkas iekārtai un paplašināšanai un 1924./1925. budžeta gadā 2000 latu tās uzturēšanai.²²

1911. gadā teologs un literāts Voldemārs Maldonis (1870–1941), kurš strādāja Rīgas Latviešu biedrībā par Zinību komisijas priekšnieku, uzaicināja Misiņu iestāties biedrībā un uzņemties Rīgas Latviešu biedrības Zinību komisijas bibliotēkas pārziņa pienākumus. 1911. gada 19. oktobrī Vidzemes gubernators izdeva apliecinību²³, ka Rīgas Latviešu biedrība savu biedru vajadzībām drīkst atvērt bibliotēku un zemnieks Jānis Jēkaba dēls Misiņš ir tās atbildīgais pārzinis, kurš savu atbildību nedrīkst nevienam atdot bez guberņas priekšnieku atļaujas.

“Ko biedrības runas vīri sprieda un darīja, tas mani nekad nav interesējis, bet ja kur jārūpējas par grāmatām, tad to daru ar mīļu prātu. Kārtojot šo bibliotēku, man pamazām radās doma, ka man savu privāto krātuvi nekad neizdosies savākt tik pilnīgu, kā tas iespējams kādai sabiedriskai organizācijai, kuras rīcībā ir plašāki līdzekļi un kura var reflektēt arī uz atsaucību no izdevēju puses u.t.t.”²⁴

Strādājot bibliotēkā, Misiņš veidoja Rīgas Latviešu biedrības Zinību komisijas bibliotēkas “Izejošu rakstu rādītāju”²⁵, kurā fiksēti no 1912. gada marta līdz 1915. gada 28. martam izsūtītie lūgumi vai pateicības. Pārsvārā tie ir lūgumi piesūtīt bibliotēkai grāmatas, periodiku, atklātnes un citus materiālus, piemēram, Kaudzītes Matisam Vecpiebalgā – “Lūgums atsūtīt agrāko gadu laikrakstus un, ja iespējams, dāvināt bibliotēkai kādas

gr.[āmatas] un laikrakstus”; J. Ozola grāmatu veikalam Cēsīs “Otrreizējs lūgums piesūtīt bibliotēkai savus izdevumus”; P. Jurjāna kungam “Lūgums dēļ ziņām par latviešu operas gaitu – mākslinieku fotogrāfijām, afišām utt.”; fotogrāfam Rieksta kungam “Lūgums dēļ aktieru fotogrāfijām priekš teātru vēstures” u. c. Ir arī dažas pateicības par jau atsūtīto, piemēram, K. Bērziņa grāmatu veikalam Rīgā, A. Jurjāna kungam Harkovā, P. Viļumsona kungam Jelgavā u. c.

Nereti, sūtot grāmatas, autori norādīja, ka šos darbus sūta nevis Rīgas Latviešu biedrības bibliotēkai, bet gan paša Misiņa privātajai bibliotēkai.

Vērojot latviešu periodisko izdevumu un grāmatu samērā straujo pieaugumu, Misiņš bieži prātoja, ka viena cilvēka spēkos nav aptvert un sakrāt visu izdoto, izveidot nacionālu grāmatu krātuvi. Viņš saprata, ka to var izdarīt tikai sabiedriska organizācija ar visas sabiedrības atbalstu. Tāpēc 1912. gada 18. februārī (2. martā) vienlaikus trijās avīzēs – “Dzimtenes Vēstnesī”, “Latvijā” un “Rīgas Avīzē” – Jānis Misiņš, Rīgas Latviešu biedrības Zinību komisijas bibliotekārs, publicēja rakstu “Kā nodibināsim pilnīgu latviešu bibliotēku” – pirmo aicinājumu izveidot “latviešu centrālbibliotēku”, “pilnīgu latviešu grāmatu krātuvi”. Par šādu bibliotēku viņš iesaka izveidot Rīgas Latviešu biedrības Zinību komisijas bibliotēku, kurā savākto krājumu vajadzētu tikai pastāvīgi papildināt, kopt un vairo. Bet, laikam saprazdams, ka diez vai ierosinājums gūs atsaucību, rakstu beidza ar jautājumu: “Jeb vai tas laiks vēl nav atnācis, un es nebūtu runājis īstā brīdī un īsti vietā?”²⁶

Misiņa rakstam nebija atsaucības. Bet tas vēl vairāk nostiprināja viņā pārliecību, ka savu privāto krātuvi nedrīkst pamest novārtā un ka jāziedo visas pūles un līdzekļi, lai to papildinātu.

Ir saglabājies, gan bez datuma, bibliotekāra Jāņa Misiņa rakstīts priekšlikums “Rīgas Latviešu biedrības Priekšniecībai”²⁷ ar atgādinājumu, ka nepieciešams bibliotēku izvietot “noderīgākās”, bibliotēkai “cienīgās” telpās. Galvenais pārvietošanas iemesls – “lielais tveicējošais karstums, kas nāk caur grīdu no apakšā esošām apkurināšanas telpām, ko nav iespējams mazināt, pat ja būtu iespējams dien un nakti logus vaļā turēt. Caur lielo karstumu grāmatu lapas, sevišķi jaunāko laiku celulozes laikraksti ar laiku sadrups miltos”. Kā otru iemeslu viņš min bibliotēkas atrašanās vietu – esošā telpa esot kā noliktava un nav piemērota bibliotēkai, uz turieni nevar vest ārzemju kolēģus un viesus. Jau šajā priekšlikumā redzams, ka Misiņam rūp ne tikai krājuma drošība un saglabātības kvalitāte, bet arī lasītāju ērtības. Viņš ierosina lasītavā uzstādīt “mūsu atklātības darbinieku bistes, ģimenes, Latvijas kartes utt.”, lai varētu cienīgi līdzināties citu valstu zinību biedrību bibliotēkām.

Rīgas Latviešu biedrības bibliotēka pastāvēja līdz 1940. gadam. 1940. gada 31. jūlijā “atvaļinātais Rīgas pilsētas bibliotekārs” Jānis Misiņš

norūpējies rakstīja iesniegumu Sabiedrisko lietu ministrijai par bijušo Rīgas Latviešu biedrības bibliotēku. Viņš uzsvēra, ka “bibliotēka ir ziniskiem mērķiem veidota grāmatu krātuve (..), kas nav pievienojama – sakausējama ar kādu jau pastāvošu bibliotēku (..). Vispārīgi nav lietderīgi vienā vietā turēt vairākus grāmatu komplektus, bet vairākās vietās – ja viens krājums iet bojā caur nelaimes gadījumu, tad atliek vēl otrais un trešais”²⁸

Latvijas Padomju valdības izdots dekrēts noteica Latvijas Valsts bibliotēkas un arhīva izveidošanu. 1919. gada sākumā padomju valdība iecēla Jāni Misiņu par Latvijas arhīva pārzini. Tā kā arhīvs un Centrālā bibliotēka saskaņā ar dekrētu bija nedalāma vienība, tad Izglītības ministrija 1919. gada 1. septembrī izdeva rezolūciju Nr. 490²⁹, kurā teikts, ka Jānis Misiņš tiek iecelts par Valsts bibliotēkas pārzini ar visiem likumā paredzētiem pienākumiem un tiesībām, skaitot no 1919. gada 1. septembra.

Jau pirmajās darba dienās Izglītības ministrijas Arhīvu, bibliotēku un muzeju nodaļas vadītājs Kārlis Straubergs (1890–1962) komandēja Jāni Misiņu nodaļas uzdevumā uz Jelgavu “grāmatu un arhīvu nokārtošanas dēļ”³⁰ Patiesībā varam tikai minēt, ko isti nozīmēja šī “nokārtošana”.

1919. gada 11. septembrī izglītības ministrs Kārlis Kasparsons (1865–1962) uzdeva Misiņam un Fišeram pārņemt no Iekšlietu ministrijas māju Jaunā ielā 26 ar visu inventāra sarakstu³¹.

1920. gada 27. martā Jānis Misiņš vēstulē Kaudzītes Matīsam satraukts lūdza padomu, ko turpmāk iesākt ar paša savākto krājumu, īpaši ar grāmatām: “Agrāki domājām par R[īgas] L[atviešu] B[iedrības] Zinību komisijas krājumu, ka to kuplinās – tagad ir jāprasa, ko nozīmē vairs Zinību kom[isija], vai tāda vēl ir? Liekas, ne. R[īgas] Latv[iešu] biedriba? Kāda tai vēl nozīme? utt. Esmu tagad Latvijas Valsts bibliotēkas pārzinis (drīzumā gan atstāšu šo vietu un amatu), domāju, ka te nu varēšu sākt vilkt visu vienkopus – izrādījās tomēr, ka arī te nav vēl pareizā vieta (..) – un, līdz ko nācu pie atziņas, tad sāku tūlīt atkal strādāt pie sava krājuma papildināšanas (..).

Iznāk gan tā gluži latviski, ka man vienam uz savu roku ar saviem līdzekļiem tas jāveido, ko visa tauta nevar veikt – tas ir, varētu, bet nav tās atziņas. Bet nu par to nekas – man prieks, ka esmu to iesācis tai laikā, kad varēju daudz ko savākt, ko tagad vairs nevar.”³²

Valsts bibliotēkā Misiņš nostrādāja līdz 1920. gada 1. maijam. Par šo darbības laiku viņš atmiņās rakstīja: “(..) mani vispirms aicināja uzņemties Valsts arhīva organizēšanu, kas bija jāsāk ar tukšām rokām karā sapostītās Rīgas pils spraišlotajās telpās, bet drīz pēc tam mani iecēla par Valsts bibliotēkas pārzini. Arī te bija jāsāk ne no kā, vācot kopā kara laikā izvazātās un bez īpašnieka palikušās privātās bibliotēkas. Administratīvais amats nevienā no šīm iestādēm man lāgā nepatika un jutos laimīgs, kad (..) varēju pāriet

uz Rīgas pilsētas bibliotēku Rātsnamā (..)»³³ Spriežot pēc fragmenta Misiņa atmiņās, kas gan vēlāk ir pārsvītrots, aiziešanas iemesls laikam gan ir bijis dziļāks nekā tikai nepatīkamais administratīvais darbs.

1920. gada 4. maijā Izglītības ministrijas Vispārējā departamenta direktors Misiņam paziņoja, ka “uz Jūsu š. g. 29. aprīļa raksta pagodinās paziņot ministra kunga uzdevumā, ka viņš Jūs atsvabina no Valsts bibliotēkas pārziņa pienākumiem un ieceļ par vecāko bibliotekāru, skaitot no š. g. 1. maija”.³⁴

1920. gada pavasarī vācu vēsturnieks Nikolajs Bušs (1864–1933), kurš no 1904. līdz 1933. gadam bija Rīgas pilsētas bibliotēkas direktors, ieminējās Misiņam, ka meklējot zinošu latvieti mirušā pilsētas bibliotēkas darbinieka vietā. “Atbildēju, ka es pieteikšos uz šo vietu. Viņš it kā neticēdams prasīja, vai tad es savu vietu Valsts bibliotēkā pārmainīšot pret mazāku Rīgas pilsētas bibliotēkā? Uz ko viņam atbildēju, ka es labprāt no tā skudru puļa gribu tikt laukā, kur man bija diezgan nepatīkšanas jāpieredz, un bez tam es ļoti labprāt gribu tikt viņa bibliotēkā, kur ir jau nodibināta kārtība, un ceru pats sev dziļākas zināšanas iegūt.”³⁵

Tā Jānis Misiņš ar 1920. gada 1. maiju pārgāja darbā uz Rīgas pilsētas bibliotēku par bibliotekāru un latviešu nodaļas vadītāju, dažā dokumentā minēts, ka viņš bija arī Rīgas pilsētas bibliotēkas pārziņa palīgs.³⁶ Tomēr kādu laiku Misiņš vēl izpildīja arī vecākā bibliotekāra pienākumus Valsts bibliotēkā.

Strādājot Rīgas pilsētas bibliotēkā, Latvijas Izglītības ministrijas uzdevumā bibliotekārs Jānis Misiņš vairākkārt devās komandējumos uz Vāciju, lai iepazītos ar Vācijas bibliotēku darbu. Izglītības ministrija 1924. gada 3. jūnijā un 1929. gada 5. aprīlī izdeva apliecības, kurās uzsvēra, ka “ministrija lūdz visas iestādes un amata personas neliegt Misiņa kungam pabalstu viņa amata uzdevumu izpildīšanā”.³⁷ Arī Rīgas pilsētas bibliotēkas vadītājs Nikolajs Bušs 1924. gada 14. jūnijā rakstīja vēstuli Saksijas Zemes bibliotēkas vadībai Drēzdenē ar lūgumu sniegt palīdzību Misiņa kungam.³⁸

1925. gada jūlija sākumā Misiņš devās komandējumā uz Tērbatu, par ko saglabājies Rīgas pilsētas valdes Izglītības nodaļas vadītāja Jāņa Aberberga (1878–1941) parakstīts dokuments (04.07.1925.)³⁹, kurā teikts, ka Misiņam piešķirtais komandējums uz Tērbatu netiek ieskaitīts kārtējā atvaļinājumā, bet priekš tā vēl atļautas 14 dienas.

Šie braucieni nebija pirmie Misiņa dzīvē. Jau 1897. un 1898. gadā Misiņš devās pirmajos paša finansētajos ārzemju ceļojumos uz Krieviju un Somiju, kur apmeklēja arī bibliotēkas. Garākais un iespaidiem bagātīgākais ceļojums bija 1900. gada vasarā, kad viņš ceļoja pa Eiropu (sk. 9. att.) un apmeklēja Vāciju, Franciju, Šveici, Itāliju un cauri Vīnei, Varšavai un Viļņai atgriezās Rīgā. Un, protams, katrā vietā vispirms tika apmeklētas bibliotēkas un grāmatu

veikali, kuros gūti jauni iespaidi, atziņas un vēlme kaut ko no redzētā aizgūt un ieviest savā darbā.⁴⁰

Rīgas pilsētas bibliotēkā Jānis Misiņš nostrādāja līdz 1938. gada maijam. Interesants ir Rīgas pilsētas Valdes sēdes protokola noraksts:

“Izglītības valdes Pilsētas bibliotēkas latviešu nodaļas vadītājs atlaists 1938. g. 15. maijā iestādes pārorganizēšanas dēļ, izmaksājot algu līdz 1938. gada 21. augustam.

Galvas pilsētas Rīgas dienestā viņš kalpojis no

1920. g. 1. maija ... .. 18 g. 3 m. 21 d.

Pensijas izdienā ieskaitīts latviešu literatūras un žurnālistikas laukā nostrādātie gadi no

1912. g. 1. janvāra – 1918. g. 31. decembrim ... .. 7 g. – m. – d.
25. g. 3. m. 21 d.

Par 25 pensijas izdienā ieskaitītiem gadiem viņam pienākas pensija (..) Ls 264,- mēnesī no 1938. g. 22. augusta.”⁴¹

Pēc Jāņa Misiņa aiziešanas pensijā 1938. gada 2. jūnijā Rīgas pilsētas galva Roberts Liepiņš (1890–1978) apsveikumā uzsvēra, ka Misiņš visu mūžu meklējis, vācis un krājis grāmatas, tās pētījis, šķirojis, kārtojis un sakārtotās pārvērtis lielā kultūras bagātībā, bibliotēkā, kurai uz laiku laikiem jāsaucas viņa vārdā.⁴²

Bibliotēkas fondam pieaugot, arvien grūtāk kļuva krājumu uzturēt, sistematizēt un papildināt. Kā rakstīja Jāņa Misiņa dzīves pētnieks Francis Rancāns, “grāmatas bija ne vien Misiņa laime, bet kļuva arī par viņa dzīves dziļāko rūpju avotu.”⁴³

Apzinādamies, ka viņam vienam tik liela mēroga darbs nav pa spēkam, Jānis Misiņš 1924. gada 8. decembrī nosūtīja Rīgas pilsētas valdei priekšlikumu⁴⁴, kurā uzsvēra: “Esmu tanīs domās, ka manai latviešu privātbibliotēkai jātop par drošu pamatu plaši pieejamai un sistemātiski paplašināmai latvju zinātniskai bibliotēkai, kas izvedams vienīgi tad, ja mana bibliotēka pāriet tādas sabiedriskās iestādes apsardzībā un īpašumā, kas dod drošas garantijas ne vien tam, ka mana bibliotēka tiks uzturēta pienācīgā ziniskā augstumā, bet arī tiks arvien paplašināta un papildināta no manis līdz šim ieturētā virzienā.” Par šādu piemērotu sabiedrisku iestādi viņš uzskatīja Rīgu.

Iesniegumā Misiņš izvirzīja vairākus principiālus noteikumus, tāpēc sarunas ar pilsētas valdi ieilga. Beidzot 1925. gada 7. decembrī noslēdza līgumu (Nr. 12670)⁴⁵ starp Rīgas pilsētas valdi un bibliotekāru Jāni Misiņu (sk. 10. att.). Līgumu parakstīja Rīgas pilsētas galva Alfrēds Andersons (1879–1937), pilsētas galvas biedrs Valters Sadovskis un izglītības nodaļas vadītājs Jānis Aberbergs.

Jāņa Misiņa izvirzītie principiālie noteikumi bija iekļauti līgumā:

- 1) bibliotēkai jābūt brīvbibliotēkai ar nosaukumu "Rīgas pilsētas J. Misiņa bibliotēka", tā nav pievienojama kādai citai bibliotēkai, bet, ja telpas atļauj, var ievietot blakus arī kādu citu bibliotēku;
- 2) tā pienācīgi jāierīko kā zinātniski publiska bibliotēka pilsētas centrā ar ne mazāk kā vienu kopīgu lasāmu zāli un 3–4 atsevišķiem zinātniskiem studiju kabinetiem;
- 3) ja iespējams, bibliotēka jānodrošina ar visu Latvijā iznākošo iespieddarbu obligāto eksemplāru.

Līguma 1. paragrāfs noteica, ka "Jānis Misiņš pārdod, atdod un nodod Rīgas pilsētai viņam piederošo privātbibliotēkas grāmatkrājumu". 2. paragrāfā uzskaitīts, kas veido pirkšanas summu:

- a) vienreizēja izmaksa 20 000,- zelta latu apmērā;
- b) mūža rente 6000,- zelta latu apmērā gadā. Pēc J. Misiņa nāves mūža rente pusapmērā izmaksājama J. Misiņa sievai Annai Misiņai (1865–1928) līdz viņas miršanai (Anna Misiņa nomira 1928. gada 28. oktobrī);
- c) 5 istabu dzīvoklis jeb 200,- lati mēnesī. Pēc J. Misiņa nāves 3 istabu dzīvokli jeb 120,- latus mēnesī saņem Anna Misiņa.

Diemžēl arī vēl tagad izskan runas, ka Misiņš taču bibliotēku ir pārdevis, nevis atdevis. Precīzi šo situāciju ir raksturojis Francis Rancāns: "Stingri un formāli pieturoties pie līguma burta, būtu jārunā gan par pārdošanu, gan par atdošanu. Pirkšanas-pārdošanas moments te ir tikai līguma juridiskās puses nokārtošana, lai nodrošinātu vecuma dienas, jo tad Misiņam bija jau pāri 60 gadiem [63 gadi]. Mūža rente – būtībā pensija Rīgas pilsētas bibliotēkas direktora mēnešalgas apmērā. Ne vienreizējā 20 000 latu lielā kompensācija, ne arī mūža rente nesedza bibliotēkas izveidošanā un uzturēšanā iegulditos 45 darba gadus. Piemēram, Rīgas pilsētas direktors tikai par 10 gadiem vien algā saņēma 60 000 latu. Vai to var salīdzināt ar Misiņa veikumu! Tātad varam teikt, ka Misiņš savu unikālo grāmatu krājumu, ko kā pārdošanas objektu nemaz nevarētu novērtēt, sabiedrībai īstenībā atdevis par brīvu, bet izmaksātā kompensācija bija tikai neliela atlīdzība par tik svarīgo kultūrvēsturisko darbu."⁴⁶ (Sk. 3. att.) Turklāt Misiņš daļu no saņemtās naudas arī turpmāk ieguldīja bibliotēkas krājuma papildināšanā.

Faktiskā bibliotēkas pārņemšana sākās jau 1925. gada 1. septembrī, kad Rīgas pilsētas valde, uzklautos Jāņa Misiņa norādījumus, rakstniekam Kārlim Eglem uzticēja bibliotēkas darbu vadību.⁴⁷ Par palīdzēm grāmatu inventarizēšanā un katalogizēšanā pieņēma Maiju Redlihu un Hermīni Vēveri (1904–1990).⁴⁸ Līdztekus noritēja arī lasītāju apkalpošana.

Interesantas ir ziņas, ko rakstīja Misiņa bibliotēkas 1927./1928. gada lasītāju žurnālā par katru apmeklētāju: vārds, uzvārds; vīrietis/sieviete; vecums; tautība; izglītība – pamatskolas, vidusskolas, augstākā; nodarbošanās – intelīģences profesija, tirdzniecība, rūpniecība utt., ierēdņi, karavīri, pārējie; kas ņemts bibliotēkā [kurā valodā] – latviešu, vācu, krievu, pārējās; bibliotēkara atzīmes. Pie valodām norādīti nevis lasīto materiālu nosaukumi, bet inventāra numuri.⁴⁹

1927. gadā, pabeidzot bibliotēkas pārņemšanas darbus, izrādījās, ka grāmatu krājumā ir 28 000 sējumu, neieskaitot rokrakstus, skrejlapas, bilžu un citas speciālās kolekcijas, ko pievienoja vēlāk. “No visa pārņemtā krājuma apmēram 17 000 bija latviešu, 9 000 vācu, 1 200 krievu, 140 angļu, 150 franču, 50 sējumu leišu, somu un citās valodās.”⁵⁰ Rīgas pilsētas pārņemtais krājums bija novērtēts par 50 723,10 latiem.⁵¹

Rīgas pilsētas Misiņa bibliotēku Torņa ielā 3 atklāja 1928. gada 2. martā. Pieaugot grāmatu krājumam un apmeklētāju skaitam, bibliotēkai piešķīra blakus namu Torņa ielā 5, uz kuriem pamazām pārvietoja gan lasītavu, gan krātuves.

Sevišķi strauji fondi papildinājās ar 1932. gadu, kad Misiņa bibliotēka sāka saņemt obligāto eksemplāru, t. i., pa vienam eksemplāram no visiem Latvijā iespiestajiem drukas izdevumiem. 1935. gada 1. jūlijā krājuma kopējums jau bija 46 047 vienības.⁵²

Pateicoties vadītāja Kārļa Egles lielajām diplomāta spējām, piebaldzēna neatlaidībai un pašai izdevīgajam darbam, Misiņa bibliotēka iekaroja sabiedrības uzticību un kļuva par nozīmīgu kultūras iestādi.

Tā sauktos Misiņa Retumus ir sācis pats Jānis Misiņš, kurš līdztekus grāmatu vākšanai un kolekcionēšanai meklēja un krāja arī dažādus rokrakstus, dokumentus, fotogrāfijas un citas laikmeta liecības. Viņš ir saglabājis pārrakstītu “Jaunu labu ziņu un padomu grāmatas” 1817. gada izdevumu, kuram uz atsevišķas lapas pievienojis piezīmi par rokraksta tapšanu: “Mana tēva, Tirzas “Krāces” saimnieka Jēkab Misiņa norakstīta. (Drukāts eksemplārs bijis par dārgu, lai to pirktu.) Pie norakstīšanas palīdzējuši viņa brālis – mans krusttēvs – Andrejs Misiņš, pēc amata kalējs, un arī mans otrs krusttēvs, manas mātes brālis Mežģevjāņu saimnieks Jānis Sausais, kurš bij’ arī skolotājs Tirzā. Mana tēva rokraksts pag. 1.–49., 99. līdz beigām. Jānis Sausais – pag. 51., 52. Andrej Misiņš pag. 64.–98. padomi, Reģisters – manis rakstīti bērībā.”⁵³

Arī pirmo Rokrakstu inventāra grāmatu 1928. gadā kopā ar pirmajiem rokrakstiem (111 rokrakstu inventāra vienības) Rīgas pilsētas Misiņa bibliotēkai uzdāvināja pats Misiņš.

1929. gadā ar paša dāvinājumiem tika sākts arī Jāņa Misiņa fonds. Tajā atrodami gan biogrāfiskie materiāli, dokumenti un vēstules, gan Misiņa raksti

un fotogrāfijas, arī dažādi citi materiāli, tostarp daudzās Jānim Misiņam izsniegtās biedra kartes un apliecības, piemēram, Latviešu Izglītības biedrības, Latviešu Literāriskās biedrības, Rīgas Latviešu biedrības Zinību komisijas, Latvijas Bibliotekāru biedrības, Latvijas Aerokluba aktīva biedra karte, Ieroču atļauja Nr. 865⁵⁴ nēsāt vienu revolveri un citas.

Pie fonda īpašām vērtībām pieskaitāmi diplomi par Triju Zvaigžņu ordeņa piešķiršanu un paši ordeņi – 1926. gada 16. novembrī bibliogrāfs un bibliofīls Jānis Misiņš par nopelniem Latvijas labā iecelts par Triju Zvaigžņu ordeņa virsnieku, 1932. gada 23. aprīlī – par Triju Zvaigžņu ordeņa komandieri.

Oficiāli Rokrakstu un reto grāmatu nodaļa Misiņa bibliotēkā tika izveidota 1945. gadā, pateicoties Kārļa Egles iniciatīvai. Viņš arī pirmais Misiņa bibliotēkā rokrakstu vākšanas un apstrādes darbam pievērsās sistemātiski.

Vecākā rokrakstu kolekcija iegūta no Latviešu Draugu biedrības materiāliem. Šajā apjomīgajā, vairāk kā 300 inventāra vienību lielajā krājumā ietilpst senu latviešu grāmatu un vārdnīcu manuskripti, to noraksti un citi materiāli vācu, latīņu un latviešu valodā no 17., 18. un 19. gadsimta.

Turpmākajos gados dāvāto materiālu un dāvinātāju skaits nepārtraukti pieauga, izveidojot atsevišķus ne tikai Latvijas, bet arī trimdas latviešu rakstnieku, valodnieku, folkloristu, literatūrzinātnieku, komponistu, mākslinieku, kultūras un sabiedrisko darbinieku, zinātnieku un citu fondus.

Padomju okupācijas, nacistiskās Vācijas okupācijas un kara gados, pateicoties Kārļa Egles un visu darbinieku stingrai nostājai un pašizliedzīgam darbam, bibliotēkas krājumi palika nesekoti un nosargāti no izvešanas uz Vāciju.

Un varbūt tieši tāpēc, ka Misiņš nekad nemainījās līdzīgi laikiem un varām, bet neatlaidīgi turpināja iesāktu darbu, atšķirīgās politiskās varas novērtēja dziļā grāmatnieka lielo veikumu un ļāva mierīgi strādāt.

1941. gada 9. janvārī LPSR Rakstnieku savienības organizācijas komiteja izdeva apliecību, kas apliecina, ka “Jānis Misiņš ir Latvijas PSR Rakstnieku Savienības biedrs un literāriskā darba veikšanai viņam nepieciešama atsevišķa istaba”.⁵⁵ Atkārtoti šāds lūgums rakstīts 1944. gada novembrī.⁵⁶

Rīgas pilsētas Izpildkomiteja rūpējās par personālpensijas piešķiršanu.⁵⁷ Rīgas Tautas izglītības nodaļas vadītāja 1944. gada novembrī rakstīja Rīgas pilsētas Izpildkomitejas Saimniecības nodaļai: “Lūdzu izsniegt b. Misiņam produktu kartiņu pēc strādnieku normām, jo viņš nopelniem bagāts kultūras darbinieks, kas savu privāto – visu mūžu krāto bibliotēku atdāvināja valstij. Pat 1941. gadā viņa privāto namu nenacionalizēja. Rīgas pilsētas Izpildu komiteja izrāda vislielāko pretimnākšanu b. Misiņam visās lietās.

Lūdzu, atmetiet ierēdniecismu, jo ir valdības lēmums, ka nopelniem bagātiem darbiniekiem ir jāizrāda vislielākā pretimnākšana, ja Jūs to neievērosiet, būs nepatīkšanas.”⁵⁸

Sākoties bēgļu plūsmai no Latvijas uz Rietumiem, bēgļu gaitās devās arī Jāņa Misiņa audzumeita Hermīne ar vīru, valodnieku Aleksi Kalniņu (1908–2000) un bērniem. Lai cik žēl bija šķirties, Misiņš palika kopā ar savu bibliotēku.

Atkal bija aktualizējies telpu jautājums, un 1944. gada 20. novembrī Jānis Misiņš rakstīja iesniegumu Latvijas Universitātes rektoram ar lūgumu bibliotēkai piešķirt jaunas telpas. Tās piešķīra Skolas ielā 3 (sk. 6. att.), skaistajā, arhitekta Augusta Reinberga (1860–1908) 1905. gadā celtajā privātmājā.

Tomēr Jānis Misiņš jaunās telpas nepiedzīvoja. 1945. gada 17. janvārī noslēdzās ražīgā Bibliotekāra (kā viņš pats sevi vienmēr dēvēja) dzīves gaita. Starp daudzajiem pavadītājiem bija arī pārstāvji no Rakstnieku savienības, no Rīgas pilsētas Izpildkomitejas. LPSR Izglītības Tautas komisariāta un LVU vārdā atvadījās profesors Roberts Pelše (1880–1955), kas raksturoja Misiņu kā darbinieku, kurš klusi un nesavtīgi darbojies tautas labā.⁵⁹

Uz jaunajām telpām Misiņa bibliotēkas krājumu pārvietoja 1945. gada vasarā.

Šis bija smags laiks, jo saņemtie LPSR Ministru padomes Literatūras un izdevniecību galvenās pārvaldes izdotie “novecojušo” izdevumu saraksti prasīja izņemt gandrīz visu Latvijas brīvvalsts laikā izdoto, izgriezt no grāmatām konkrētu autoru sarakstītus priekšvārdus, pēcvārdus utt. Bibliotēkā izveidoja specfonda, ko drīkstēja izmantot tikai ar speciālām atļaujām.

1946. gada 5. jūnijā Misiņa bibliotēku nodeva jaundibinātajai LPSR Zinātņu akadēmijai, 1954. gada 5. februārī to administratīvi pievienoja LPSR Zinātņu akadēmijas Fundamentālajai bibliotēkai, tomēr nesaplūdinot fondus.⁶⁰

Kopš 1959. gada septembra Misiņa bibliotēka sāka saņemt republikas izdevumu bezmaksas obligāto eksemplāru.⁶¹

Ilgi gaidīts brīdis pienāca 1987. gada septembrī, kad sākās bibliotēkas specfonda pārskatīšana. Pakāpeniski sāka saplūdināt vienotā, visiem lasītājiem pieejamā fondā Latvijā un ārzemēs izdotos latviešu iespaiddarbus, sāka pienākt pirmie lielie, Latvijas Kultūras fonda organizētie sūtījumi ar trimdas latviešu izdevumiem.

1992. gadā, reorganizējot Zinātņu akadēmiju, Fundamentālā bibliotēka kļuva par Latvijas Akadēmisko bibliotēku, Misiņa bibliotēka – par atsevišķu struktūrvienību, bibliotēku bibliotēkā – Latvijas Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēku.

Un atkal Misiņa bibliotēkas krājums bija pieaudzis tik liels, ka nams Skolas ielā 3 kļuva par šauru. Pateicoties sabiedrības atbalstam⁶², bibliotēka ieguva jaunu ēku Rūpniecības ielā 10 un 1993. gada 8. martā sāka uzņemt

lasītājus jaunajās, plašajās telpās. Paralēli kartīšu katalogam 1994. gadā bibliotēkā sāka izmantot *online* elektronisko katalogu.

Laiks ritēja, un bibliotēka atkal bija pārmaiņu priekšā. 2009. gada 1. oktobrī ar Ministru kabineta rīkojumu Nr. 595 Latvijas Akadēmisko bibliotēku nodeva Latvijas Universitātei.

2018. gada 1. janvārī LU Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēkas fonda kopapjoms ir vairāk nekā 1,3 miljoni grāmatu un periodisko izdevumu un vairāk nekā 1 miljons rokrakstu.

Bibliotēkas darbs neaprobežojas tikai ar lietotāju apkalpošanu. Ejot līdzī laika garam, bibliotēka veido savu Digitālo bibliotēku un piedalās dažādos projektos, piemēram, kopprojektā ar Latvijas Nacionālo bibliotēku par Latvijas Nacionālās digitālās bibliotēkas *Letonica* izveidi un citos. Gadu garumā noris sadarbība ar muzejiem, izdevniecībām, augstskolām un citām izglītības un kultūras iestādēm ne tikai Latvijā, bet arī ārpus robežām. Apmeklētāju interesi rosina un zināšanas papildina bibliotēkas regulāri veidotās izstādes, sarīkojumi, ekskursijas utt. 2012. gada janvārī tika atjaunoti 1987. gadā Kārļa Egles simtgadei par godu izveidotā Misiņa kluba lasījumi – ikmēneša lasījumi un diskusijas par literatūras, kultūras, vēstures un citiem jautājumiem.

Darbs turpinās...

Šķiet, nevienam nevajadzētu šaubīties par Jāņa Misiņa dižumu, par viņa paveiktā nozīmīgumu un lielumu, tāpēc skumji ir lasīt viņa 1939. gada 5. martā rakstīto vēstuli Preses biedrības valdei, kurā viņš, lai sevi aizstāvētu, bija spiests uzskaitīt daļu no saviem labajiem darbiem, konkrēti, par paša līdzekļiem uzstādītos kapu pieminekļus saviem skolotājiem. “Es zinu, ka daudzi ir par mani pārāki materiālā ziņā: kurš nu sevī apzinās, ka ir bijis cītīgāks un veicis lielākus darbus nekā es esmu spējis darīt, tas lai met pirmo akmeni uz mani. Es turpināšu pasāktos darbus klusībā (un to ir vēl daudz), bet nebūšu nekad ne “skanīgs varš, ne zvanīgs zvārgulītis”, bet tikai vecais Misiņš.”⁶³

Un arī Misiņa bibliotēkas nelielais, bet zinošais un darbīgais kolektīvs, neraugoties uz dažādām grūtībām, turpina īstenot Jāņa Misiņa ideālo sapni par pilnīgu nacionālu bibliotēku un cenšas piepildīt dzīvē Misiņa gara mantojumu: uzmanību, cieņu un mīlestību pret katru grāmatu, pret katru lasītāju.

Un, kamēr Misiņa bibliotēka būs vajadzīga lasītājiem (sk. 7. un 8. att.), kamēr lasītāji to atbalstīs, bibliotēka dzīvos, jo, kā teicis ilggadējais lasītājs ārsts un publicists Jānis Liepiņš: “(..) ir viena vieta Latvijā, ko vērtēju par absolūti neaizstājamu, mūžīgi mūžam paturamu un nezaudējamu – tā ir Misiņa bibliotēka, kas ir mūsu gara dzīves centrālais gaismas avots. Simboliski tā sevī

glabā visu, ko esam savā vēsturē veikuši, un šī bibliotēka ir arī mūsu stingrā prasība – nenolaisties laiskumā, strādāt, pūlēties, mācīties pašam un mācīt citus. Misiņa bibliotēka liek mums ikreiz apzināties vērtības, uz kā stāvam un ar kurām mēs varam pastāvēt līdzās citām kultūras tautām. Misiņa bibliotēka ir mūsu pašapziņas nodrošinātāja – ka drikstam strādāt, allaž pēc padoma tikai pie svešiem paraugiem neskriedami, ka mums jāvar radīt, nekļūstot par pakalķēmošanās neriem. (..)

Kamēr mums ir mūsu gara mantu drošā krātuve, tikmēr mēs spēsim pacelties pāri citu mantu visvarenībai, tikmēr mēs jaudāsim augt un nepazust vēstures virpuļos.”⁶⁴

ATSAUCES

- ¹ Egle, K. 1925. Jāņa Misiņa mūža darbs. 1862–1885–1925. *Latvju Grāmata*, Nr. 5, septembris/oktobris, 357. lpp.
- ² Misiņš, J. *Atskats. Jāņa Misiņa atmiņas*. (Mašīnraksts glabājas Latvijas Nacionālās bibliotēkas Rokrakstu un reto grāmatu nodaļā, kopija – Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēkas Retumos (LU AB MR)). 58. lpp. [turpmāk – *Atskats*].
- ³ *Atskats*, 58. lpp.
- ⁴ Egle, K. 1935. *Rīgas pilsētas Misiņa bibliotēka. 1885–1935*. Rīga: Rīgas pilsētas Izglītības valde, 55 [1] lpp.: il.
- ⁵ Misiņš, Jānis. 1962. *Izlase*. Rīga: Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas izdevniecība, 175 [5] lpp.: il.
- ⁶ Rancāns, F. 1963. *Jānis Misiņš un viņa bibliotēka*. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība, 328 [4] lpp.: il.
- ⁷ *Grāmatas un grāmatnieki. Misiņa bibliotēkas 100. gadadienai. 1885–1985*. Rīga: Zinātne, 1985, 221 [3] lpp.: il.
- ⁸ *Svēts mantojums Rīgai. J. Misiņš un viņa bibliotēka*. Rīga: Latvijas Akadēmiskā bibliotēka, 2002, 242 [2] lpp.: il.
- ⁹ *Atskats*, 22. lpp.
- ¹⁰ LU AB MR, J. Misiņa fonds 84.
- ¹¹ Valdemārs, K. 1880. Grāmatu krātuves kā tautas gara modinātājas. *Balss*, Nr. 64, 15. (27.) okt., 240. lpp.
- ¹² LU AB MR, J. Misiņa fonds 56, 26.–28.
- ¹³ LU AB MR, J. Misiņa fonds 68, 15.
- ¹⁴ LU AB MR, J. Misiņa fonds 90.
- ¹⁵ Zanders, O. 1985. Gadsimtā sakrāta bagātība. *Karogs*, Nr. 9, 156. lpp.
- ¹⁶ *Atskats*, 48. lpp.
- ¹⁷ LU AB MR, J. Misiņa fonds 69, 5.
- ¹⁸ *Atskats*, 51. lpp.
- ¹⁹ *Jaunais Vārds*, 1915, Nr. 58, 12. marts; *Lidums*, 1915, Nr. 119, 4. maijs.
- ²⁰ Misiņš, J. 1915. Manas bibliotēkas lietā. *Dzimtenes Vēstnesis*, Nr. 218, 11. (24.) aug., [3. lpp.].

- ²¹ LU AB MR, J. Misiņa fonds 48, 1a, 1b.
- ²² LU AB MR, J. Misiņa fonds 68, 16.
- ²³ LU AB MR, J. Misiņa fonds 168, 12.
- ²⁴ *Atskats*, 28. lpp.
- ²⁵ LU AB MR J. Misiņa fonds 20.
- ²⁶ Misiņš, J. 1912. Kā nodibināsim pilnīgu latviešu bibliotēku. *Dzimtenes Vēstnesis*, 1. pielikums, Nr. 40, 18. febr. (2. marts), [bez lpp. nr.].
- ²⁷ LU AB MR, J. Misiņa fonds 82, 4.
- ²⁸ LU AB MR, J. Misiņa fonds 68, 20.
- ²⁹ LU AB MR, J. Misiņa fonds 68, 3.
- ³⁰ LU AB MR, J. Misiņa fonds 168, 13.
- ³¹ LU AB MR, J. Misiņa fonds 168, 14.
- ³² LU AB MR, R. un M. Kaudzišu fonds 83, 21.
- ³³ *Atskats*, 57. lpp.
- ³⁴ LU AB MR, J. Misiņa fonds 168, 17.
- ³⁵ *Atskats*, 100. b. lpp.
- ³⁶ LU AB MR, J. Misiņa fonds 168, 16.
- ³⁷ LU AB MR, J. Misiņa fonds 68, 5.–6.
- ³⁸ LU AB MR, J. Misiņa fonds 69, 3.
- ³⁹ LU AB MR, J. Misiņa fonds 68, 7.
- ⁴⁰ *Atskats*, 110.–136. lpp.
- ⁴¹ LU AB MR, J. Misiņa fonds 68, 9.
- ⁴² LU AB MR, J. Misiņa fonds 68, 13.
- ⁴³ Rancāns, F. 1963. *Jānis Misiņš un viņa bibliotēka*. 225. lpp.
- ⁴⁴ LU AB MR, J. Misiņa fonds 69, 16.
- ⁴⁵ LU AB MR, J. Misiņa fonds 168, 8.
- ⁴⁶ Rancāns, F. 1963. *Jānis Misiņš un viņa bibliotēka*. 231., 232. lpp.
- ⁴⁷ LU AB MR, R. un M. Kaudzišu fonds 93, 14. (42.).
- ⁴⁸ LU AB MR, J. Misiņa fonds 68, 17.
- ⁴⁹ LU AB MR, J. Misiņa fonds 86.
- ⁵⁰ Egle, K. 1935. *Rīgas pilsētas Misiņa bibliotēka. 1885–1935*. 16. lpp.
- ⁵¹ Turpat, 31. lpp.
- ⁵² Turpat, 36., 37. lpp.
- ⁵³ LU AB MR, Jēkaba Misiņa fonds 1.
- ⁵⁴ LU AB MR, J. Misiņa fonds 69, 1.
- ⁵⁵ LU AB MR, J. Misiņa fonds 69, 6.
- ⁵⁶ LU AB MR, J. Misiņa fonds 69, 8.
- ⁵⁷ LU AB MR, J. Misiņa fonds 68, 14.
- ⁵⁸ LU AB MR, J. Misiņa fonds 168, 21.
- ⁵⁹ V. V. 1945. Lielais grāmatnieks Jānis Misiņš pēdējā gaitā. *Ciņa*, Nr. 18, 22. janv., 8. lpp.
- ⁶⁰ Arājs, E. 1985. Misiņa bibliotēka simt gadus. *Grāmatas un grāmatnieki*. 18. lpp.
- ⁶¹ Turpat, 21. lpp.
- ⁶² *Svēts mantojums Rīgai. J. Misiņš un viņa bibliotēka*. 167.–178. lpp.
- ⁶³ LU AB MR, Ligoṭņu Jēkaba fonds 140, 1.
- ⁶⁴ LU AB MR, Misiņa bibliotēkas fonds 10, 9.

AVOTI UN LITERATŪRA

1. Arājs, E. 1985. Misiņa bibliotēka simt gados. *Grāmatas un grāmatnieki. Misiņa bibliotēkas 100. gadadienai. 1885–1985*. Rīga: Zinātne, 18. lpp.
2. Egle, K. Jāņa Misiņa mūža darbs. 1862–1885–1925. *Latvju Grāmata*, 1925, Nr. 5, septembris/oktobris, 357. lpp.
3. Egle, K. *Rīgas pilsētas Misiņa bibliotēka. 1885.–1935*. Rīga: Rīgas pilsētas Izglītības valde, 1935, 55, [1] lpp.: il.
4. *Grāmatas un grāmatnieki. Misiņa bibliotēkas 100. gadadienai. 1885–1985*. Rīga: Zinātne, 1985, 221, [3] lpp.: il.
5. Misiņš, Jānis. 1962. *Izlase*. Rīga: Latvijas PSR Zinātņu akadēmijas izdevniecība, 175 [5] lpp.: il.
6. *Jaunais Vārds*, 1915, Nr. 58, 12. marts; *Lidums*, 1915, Nr. 119, 4. maijs.
7. LU AB MR, J. Misiņa fonds 20.
8. LU AB MR, J. Misiņa fonds 48.
9. LU AB MR, J. Misiņa fonds 56.
10. LU AB MR, J. Misiņa fonds 68.
11. LU AB MR, J. Misiņa fonds 69.
12. LU AB MR, J. Misiņa fonds 82.
13. LU AB MR, J. Misiņa fonds 84.
14. LU AB MR, J. Misiņa fonds 86.
15. LU AB MR, J. Misiņa fonds 90.
16. LU AB MR, J. Misiņa fonds 168.
17. LU AB MR, Jēkaba Misiņa fonds 1.
18. LU AB MR, Līgotņu Jēkaba fonds 140.
19. LU AB MR, Misiņa bibliotēkas fonds 10.
20. LU AB MR, R. un M. Kaudzišu fonds 83.
21. LU AB MR, R. un M. Kaudzišu fonds 93.
22. Misiņš, J. *Atskats. Jāņa Misiņa atmiņas*. (Mašīnraksts glabājas Latvijas Nacionālās bibliotēkas Rokrakstu un reto grāmatu nodaļā, kopija – LU AB MR).
23. Misiņš, J. 1915. Manas bibliotēkas lietā. *Dzimtenes Vēstnesis*, Nr. 218, 11. (24.) aug., [3. lpp.].
24. Rancāns, F. 1963. *Jānis Misiņš un viņa bibliotēka*. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība, 328 [4] lpp.: il.
25. *Svēts mantojums Rīgai. J. Misiņš un viņa bibliotēka*. Rīga: Latvijas Akadēmiskā bibliotēka, 2002, 242 [2] lpp.: il.
26. V. V. 1945. Lielais grāmatnieks Jānis Misiņš pēdējā gaitā. *Cīņa*, Nr. 18, 22. janv., 8. lpp.
27. Valdemārs, K. 1880. Grāmatu krātuves kā tautas gara modinātājas. *Balss*, Nr. 64, 15. (27.) okt., 240. lpp.
28. Zanders, O. 1985. Gadsimtā sakrāta bagātība. *Karogs*, Nr. 9, 156. lpp.

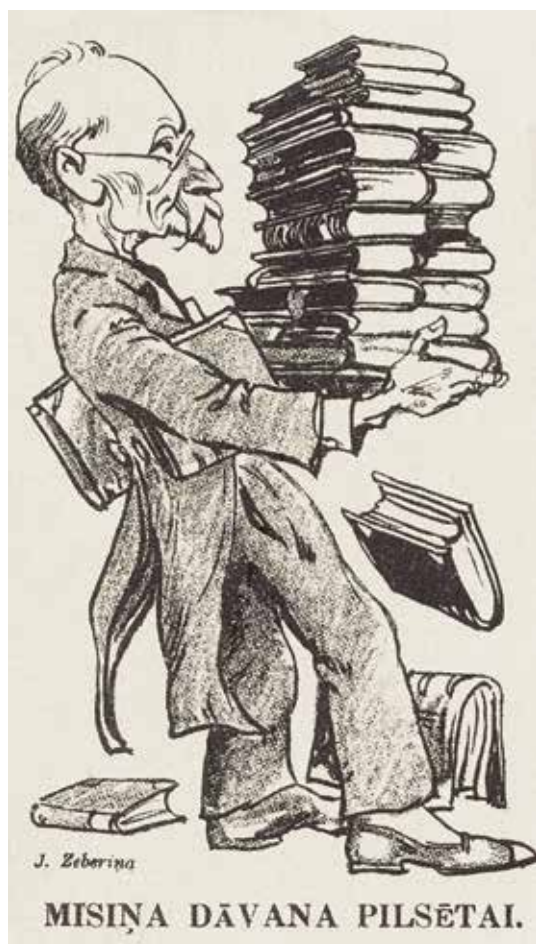

1. attēls. Misiņa bibliotēkas dibinātājs Jānis Misiņš, [1925. gads].
Foto: Mārtiņš Lapiņš.
No Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēkas Retumu
(turpmāk – LU AB MR) kolekcijas

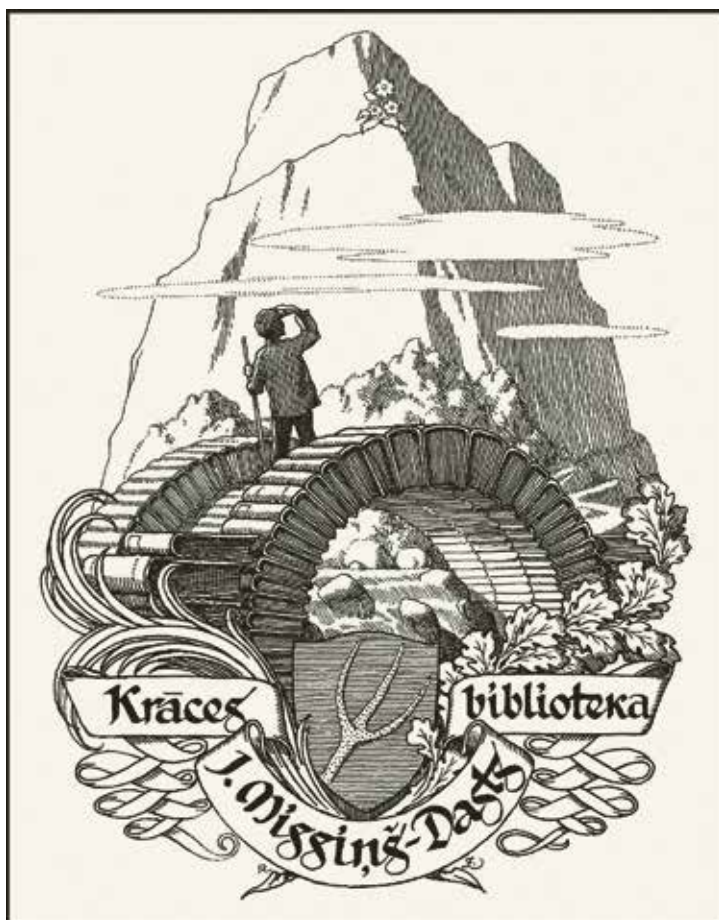

2. attēls. Misiņa bibliotēkas dibinātājs Jānis Misiņš (no kreisās) un bibliotēkas pārzinis Kārlis Egle krātuves telpās bibliotēkas 50 gadu pastāvēšanas atceres gadījumā, 1935. gada 19. septembris, Torņa iela 3/5, Rīga.
No LU AB MR kolekcijas

3. attēls. Jānis Mišņš. Šaržs. Mākslinieks: Indriķis Zeberinš.
No LU AB MR kolekcijas

4. attēls. Jāņa Mišņiņa grāmatzīme. Mākslinieks: Rihards Zariņš.
No LU AB MR kolekcijas

5. attēls. Jāņa Misiņa dzimtās mājas "Krāces".
No LU AB MR kolekcijas

6. attēls. Ēka Rīgā, Skolas ielā 3, kur Mišņa bibliotēka atradās no 1945. līdz 1992. gadam.
No LU AB MR kolekcijas

7. attēls. Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēkas lasītava
Rīgā, Rūpniecības ielā 10.
No LU AB MR kolekcijas

8. attēls. Latvijas Universitātes Akadēmiskās bibliotēkas Misiņa bibliotēkas lasītava
Rīgā, Rūpniecības ielā 10.
No LU AB MR kolekcijas

9. attēls. Jānis Misiņš ceļojumā pa Rietumeiropu, 1900. gads.
No LU AB MR kolekcijas

10. attēls. Bibliotēkas dibinātājs Jānis Misiņš nodod Rīgas pilsētas galvam Alfrēdam Andersonam bibliotēkas inventūras sarakstu bibliotēkas atklāšanas dienā. No kreisās: Alfrēds Andersons, Kārlis Egle, Jānis Misiņš. 1928. gada 2. marts, Torņa iela 3/5, Rīga.
No LU AB MR kolekcijas

11. attēls. Kārlis Egle savā dzīvoklī, darba istabā, 1928. gads.
No LU AB MR kolekcijas

Kārt. nr.	Lapa	Autors	Rokraksta nosaukums	Lapa nr. un skaits	Kad. nr.	No kā.	Rokas raksts	
							no	gad.
1	xv	Murans, Alfrēds	Ar pildām tāpēc, kas ir apstul, kad Bogals	316	1928/1929.	9. Mēneša		
2		Arvīds Kauls	Arvīds Kauls. Kāpēc? (M)	244	"	"		
3		Boņija	Dzīvnieki mūsdienu dzīvnieku pasaulē	151	"	"		
4		Bānda, Jānis	Kāpēc? (Ilgums)	40	"	"		
5		Demmann, Th.	Boņija, kas parādās pirms mūsu acīm	64	"	"		
6		Edelau, B.	Boņija, kas parādās pirms mūsu acīm	15	"	"		
7		Edelau, B.	Boņija, kas parādās pirms mūsu acīm	15	"	"		
8		Edelau, B.	Boņija, kas parādās pirms mūsu acīm	15	"	"		
9		Edelau, B.	Boņija, kas parādās pirms mūsu acīm	15	"	"		
10		Edelau, B.	Boņija, kas parādās pirms mūsu acīm	15	"	"		
11		Edelau, B.	Boņija, kas parādās pirms mūsu acīm	15	"	"		
12		Edelau, B.	Boņija, kas parādās pirms mūsu acīm	15	"	"		
13		Edelau, B.	Boņija, kas parādās pirms mūsu acīm	15	"	"		
14		Edelau, B.	Boņija, kas parādās pirms mūsu acīm	15	"	"		

12. attēls. Rīgas pilsētas Misiņa bibliotēkas Rokrakstu inventāra grāmata, sāta 1928./1929. gadā.
No LU AB MR kolekcijas

13. attēls. Jāņa Arndta "Četrus garīgas grāmatas par īsto kristīgumu" – Ernesta Dinsberga tulkojums rokrakstā. Dundaga, 1888. gads.
 No LU AB MR kolekcijas

15. attēls. Dzejnieces Astrīdes Ivaskas rakstāmgalds.
No LU AB MR kolekcijas

Bibliographies of Latvian poets Aleksandrs Čaks, Ojārs Vācietis, Imants Ziedonis, Knuts Skujenieks and publications of different authors' collected works can be numbered among these achievements. This tradition is continued by publishing houses, e.g. "Neputns" and research centres, e.g. Latvian Academy of Sciences Baltic Centre for Strategic Studies.

Today, we can express our gratitude to a number of bibliographers: Velta Lūkina, Voldemārs Jauģietis, Ērika Fligere who worked at the former Fundamental Library of the Academy of Sciences of the Latvian SSR, as well as Olga Pūce, Marta Apīne, Silvija Šiško, Māra Izvestnija work at the National Library of Latvia, and many other bibliographers.

Gunta Jaunmuktāne

The Misiņš Library in the Course of Time

Keywords: *Jānis Misiņš, book, Krāces, library stock, manuscripts, the Misiņš Library*

The title of the oldest and the most complete repository of the Latvian literature has been changed for several times:

- Jānis Misiņš Library 1885–1925
- The Misiņš Library of Riga City 1925–1946
- Jānis Misiņš Library of the Academy of Sciences of the Latvian SSR 1946–1954
- J. Misiņš Department of Latvian Literature of the Fundamental Library of the Academy of Sciences of the Latvian SSR 1954–1992
- The Misiņš Library of the Latvian Academic Library 1992–30.09.2009
- The Misiņš Library of the Academic Library of the University of Latvia 01.10.2009–

Nevertheless, its mission has not changed – to preserve Latvian national culture, art, language, literature, folklore, traditions and science.

The main aim of the Misiņš Library is to collect:

- Everything that has been published in Latvia regardless of language;
- Everything that has been written in Latvian and published anywhere in the world;
- Everything about Latvia and Latvians, regardless of language and place of publication, as well as everything that has been written by Latvians and published in foreign languages.

The Misiņš Library is the oldest and most complete repository of the Latvian literature. It was founded on 19 September 1885, when Jānis Misiņš, Latvian bibliophile and bibliographer, received a permission from the governor of Vidzeme to open a private library in his father's farmstead *Krāces*. In fact, Misiņš had been lending books for reading to neighbouring residents since 1880.

From a public library in the farmstead *Krāces* it has grown into the first Latvian research library, where a number of writers, poets, artists, researchers and cultural workers have laboured, and they used to call it their second home. Researchers from Lithuania, Estonia, Germany, Poland, Finland, Sweden, Russia, Great Britain, Australia, the USA and other countries have also worked there.

The unique fund has been used to carry out thorough research in history, literary theory, linguistics, economics, philosophy, art and other branches; academic editions of Latvian literature and Latvian history. Research works, dissertations, numerous press publications have been written and a lot of references provided. The Misiņš Library material has served as basis for a number of pupils' and students' research works, papers, bachelor and master's theses.

The Misiņš Library continues the tradition started by Jānis Misiņš to collect, preserve and provide access to relevant old print and manuscript collections (letters, manuscripts, documents, photographs, drawings, music scores, etc.) of local and exile Latvian writers, linguists, literary critics, folklorists, composers, teachers, artists, researchers, and public figures. This material is important for Latvian and world's cultural heritage.

Jānis Misiņš was the person to teach people to care for, respect and appreciate Latvian books, Latvian written and printed word. He taught people to consider Latvian books as great cultural treasure equal to other nations' intellectual values. He believed in the future of the Latvian culture. Misiņš' contribution can be compared to that of the outstanding folklorists Krišjānis Barons and Ansis Lerhis-Puškaitis' contribution to the national culture. We should take into consideration that the whole community helped to collect folk songs, fairy-tales and legends, but Misiņš collected his book stock alone and by his own means. On 1 January 2018, the stock of the Misiņš Library of the University of Latvia Academic Library is more than 1.3 million book volumes and periodicals and over 1 million manuscripts.